

מילין קידין והידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֵתָא

חֵתָא דְאִתְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

רק כלפי חוץ נאה להם לישראל להיראות עניים

וכדכתיב (תהלים קיב ג) 'הון ועושר בביתו'.

השפע מסלק העניות במצוות

וכך פירש מהר"י מבעלזא ע"ה על מה שאמרו חז"ל (ב"ק צב.) בתר עניא אזלא עניותא, שבפשוטו היינו שהעניות הולכת ונדבקת אחרי העני. אך בדרך רמז פירש, שהאותיות שאחר אותיות 'עני' בסדר האלפא ביתא הם אותיות 'כסף', שלאחר האות ע' נמצאת האות פ', לאחר נ' היא האות ס', ולאחר האות י' נמצאת האות כ', הרי לך אותיות כסף, וזה 'בתר עניא אזלא עניותא' שע"י האותיות שאחר ה'עני' שהם כסף, 'אזלא עניותא' הולכת ומסתלקת העניות, וכדברינו, שע"י שיש להם שפע לישראל מסתלקת מהם עניות במצוות שיכולים ע"י כך לקיים תורה ומצוות בהידור.

כעין זה יש לפרש גם דרשת חז"ל (ב"ק פג:) על הפסוק (שמות כא כד) 'עין תחת עין' שיתן לו ממון דמי העין, כי אותיות 'כסף' הם תחת אותיות 'עין', והחובל בעין חבירו יתן לו 'כסף' שהוא 'תחת עין'. ואם אמנם בגלות נתקיים בנו 'ויצא מבת ציון כל הדרה' (איכה א ו) מן הדין שגם את ההדר הזה של 'אה עניותא לישראל' יצא מבת ציון ויהיה לכל ישראל שפע רב וכל טוב סלה.

השמה בחלקו זוכה לעשירות

עצה לעשירות ניתן ללמוד מדברי הגמרא אלו 'בתר עניא אזלא עניותא', שלפי זה נראה שגם העשיר הולכת אחרי העשירות והוא מוסיף להתעשר. אך צריך להבין הכיצד באה אליו העשירות הראשונה, ובמה הוא שונה מן העני שכבר מתחילתו הלכה אחרי

וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שֹׁכֵר בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ (מב א). כתב רש"י: 'למה תתראו' - למה תראו עצמכם בפני בני ישמעאל ובני עשו כאילו אתם שבעים. דהנה, מדרך הצדיקים להמשיך שפע פרנסה והרחבה על בני ישראל, ואף שיעקב אבינו ע"ה אמר למה תראו עצמכם כאילו אתם שבעים. כל זה בפני האומות, אבל בתוך הבית פנימה מן הראוי שיהיה לכל יהודי כל צרכו בהרחבה שיוכל לקיים מצוות ה', כמו כבוד שבת ולגדל את בניו לתלמוד תורה וכן שאר המצוות, לפיכך היו הצדיקים פועלים בכל עת להמשיך על ישראל שפע רב בהרווחה.

בהקשר לזה מובא מאמרו של הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה והובא באור לשמים (בראשית ד"ה ויאמר), שביאר מה שאמרו חז"ל (חגיגה ט:): 'אה עניותא ליהודאי כי ברזא סומקא לסוסיא חיורא', יפה היא העניות לישראל כמו רצועה אדומה לסוס לבן, וקשה שהרי אמרו חז"ל שדקדוקי עניות מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו. אלא, שמדרך העולם בעת שמוליכין הסוס למכרו, נותנים רסן בחיכו ומקשטים את הסוס ליפותו כדי שיקפצו עליו קונים, אך כאשר מחזירים אותו לבית, מסירים ממנו את הרסן וקושרים אותו באבוס ונותנים לו תבן ומספוא לאכול.

וזה הדבר שבאו חז"ל ללמדנו בכך שדימו את העניות לישראל כסוס, דהיינו, שבעיני כל האומות נהיה נראים כעניים כדי שלא יקטרגו עלינו, אבל בבתינו יהיה לנו כל טוב, כדמיון הסוס שאמנם בהיותו בשוק חוסמים את פיו ברסן ונראה כעני שאינו יכול לאכול, אך בבואו לביתו פותחים לו את הרסן ומאכילים אותו כל טוב.

את החכמה לחכמים, כמו שכתוב (דניאל ב כא) 'יהב חכמתא לחכימין', והקשו מהיכן באה לאדם החכמה הראשונה שעל ידה זכה לקבל עוד חכמה, אלא החכמה הראשונה היא יראת שמים, כמו שכתוב (תהלים קיא י) 'ראשית חכמה יראת ה'', וכן כתוב (איוב כח כח) 'הן יראת ה' היא חכמה', ועל ידי שמעורר בעצמו יראת שמים זוכה שיתנו לו מן השמים חכמה.

העניות. אלא תחילת העשירות היא כשהאדם שמח בחלקו, ועל ידי שמסתפק בחלקו ושמח בו הרי הוא עשיר, וכיון שהוא עשיר השמח בחלקו זוכה שתלך אחריו העשירות גם במובן הפשוט ויהיה מתעשר והולך.

בזכות היראה זוכים לתורה

וכדרך שפירשו בענין החכמה, שהרי הקב"ה נותן

מִילְתָא דְפְלִיאָה

מטמון בלב כל יהודי

גילוי האוצר הטמון בלב כל אדם

וַיֹּאמֶר שְׁלוֹם לְכֶם אֵל תִּירְאוּ אֱלֹקֵיכֶם וְאֱלֹקֵי אֲבִיכֶם נָתַן לְכֶם מַטְמוֹן בְּאֲמַתְחֵיכֶם (מג כג). הרבי הקדוש רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה רגיל היה לומר לחסידים הבאים לפניו, שכל חסיד שנוסע לרבי צריך לדעת שעיקר עבודת ה' הוא שיחפש את האמת בקרבו, ולא יטעה לחשוב שבבואו אל הרבי הרי הוא פטור מן העמל והיגיעה, כי כל מטרת הנסיעה לצדיק היא כדי שיגלה לו את אוצרות הנפש הטמונים בקרבו.

וכך היה מספר את המעשה המפורסם שאירע עם רבי אייזיק ר' יעקעלעס מקראקא, שחלם חלום שיסע לעיר המלכות פראג ויחפש שם אוצר הטמון סביבות הגשר, ואכן נסע רבי אייזיק לפראג הרחוקה והחל בחיפושיו על יד הגשר. בהיותו שם שאל אותו אחד השומרים מה הוא מחפש תחת הגשר, והשיב לו רבי אייזיק, שהוא מחפש את האוצר עליו נודע לו בחלומו. צחק ממנו השומר באומרו שגם הוא בעצמו חלם חלום שיסע לקראקא ויחפש שם מטמון תחת התנור בביתו של אדם הנקרא ר' אייזיק יעקעלעס - וכי חסר דעה אני לטרוח ולנסוע לקראקא הרחוקה מחמת חלום שאין בו ממש.

כיון ששמע רבי אייזיק את חלומו של השומר, מיהר לנסוע חזרה לביתו ואכן מצא שם תחת התנור מטמון גדול שממנו התעשר, וזכה לבנות בית כנסת מפואר שהיה נקרא על שמו בקראקא. וכן הוא בעבודת כל חסיד הנוסע לרבו, לא יטעה לומר שהיא כדי למצוא אוצרות אצל הרבי, אלא אדרבה בבואו לפני הרבי ילמד אותו הרב שהאוצרות טמונים אצלו בתוכו, וכמו שכתוב (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיו ובלבבך לעשותו'.

ובאמת אצל כל יהודי טמונים בתוכו כוחות גדולים לעבודת ה', ולשם כך נוסעים החסידים לרבותיהם כדי שילמדו אותם איך להוציא את כוחותיהם אל הפועל. וזהו הרמז בלשון הכתוב (בראשית מג כג) 'אלקיכם ואלקי אבותיכם נתן לכם מטמון', שבכל איש ישראל טמון מטמון בקרבו אלא שעליו לחפש אחרי הכוחות הנעלמים שבתוכו (ראה פני מנחם פר' מקץ תשנ"ד ס"ג).

ובזה אפשר לפרש מה שאמר להם יוסף הצדיק 'אלקיכם ואלקי אביכם נתן לכם מטמון', שכאשר חשבו שהאוצר שבידם שייך לצדיק יסוד עולם, אמר להם הצדיק, האוצר שקיבלתם אינו ממני, כי אם מה שטמן הקב"ה בתוככי נפשכם, ואילו אני רק המוציא מכם אל הפועל.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

דיוק בתפילה שהתפלל יעקב אבינו על השבטים

בתורת צדקה ולא ינכו לו מזכויותיו. מבאר הבן איש חי ע"ה כי הדבר תלוי בדבר אחד - האם אוהב לעשות חסד חינוך עם הבריות, ואם עושה להם הצדיק טובה אף אם לא יהיה לו עצמו שום טובה והנאה מכך, נוהגים עמו מידה כנגד מידה ממנו ויעשה לו הקדוש ברוך הוא ניסים ונפלאות בתורת צדקה ומתנת חינוך כפי שעושה הצדיק הזה טובות לאחרים חינוך, ולא ינכה לו ה' מזכויותיו.

רשב"י עשה חסד חינוך ותיקן דבר בלי הנאה כלשהו לעצמו

הוא הדבר שחפץ התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי ע"ה שלא ינכו לו מזכויותיו מאומה, לאחר שנעשה לו נס כשהתחבא במערה במשך י"ב שנים ונבראו בשבילו החרוב ומעין המים, וכן ניצול שם מרודפיו, ולאחר הי"ב שנים בטלה הגזירה, לפיכך טיהר את עיר טבריה מטומאתה כשסימן מקום הקברים, וכך יוכלו הכהנים לעבור בעיר זו, ואף שרשב"י עצמו לא היתה לו טובה מכך שהרי לא היה כהן, ובכלל לא דר בעיר זו, כך שלא הייתה לו מזה שום הנאה, אכן בפעולותיו הברוכים פעל שיתנהגו עימו משמי שמיא מידה כנגד מידה וכך זכה לנס בחסד ורחמים מבלי שינכו לו מאומה.

מרשב"י נלמד עצה כיצד לחיות עם ניסים ושיישארו הזכויות בשלימותם

וממנו הלימוד לכל אדם שהרי כולנו חשופים לכל פגעים חלילה, אם כן נחוץ לנו ניסים לחיות בעולם הזה בבחינת על ניסוך שבכל יום עמנו, ואפילו אין בידינו זכויות, ולכן גם אם היינו חפצים שינכו חלילה מזכויותינו לא היה באפשרותנו שהרי מה אנו ומה חיינו, אם כן מה נעשה ונחיה, מי יעמוד לנו בפרץ. תשובה לדבר למדנו בפעולות שנקט הרשב"י

וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לְפָנַי הָאִישׁ וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת אַחֲיֵכֶם אַחֵר וְאֶת בְּנֵימִין וְאֲנִי כְּאֲשֶׁר שְׁכַלְתִּי שְׁכַלְתִּי (מג יד). פירש רש"י: מעתה אינכם חסרים כלום אלא תפילה, הריני מתפלל עליכם. 'ואל שדי', שדי בנתינת רחמיו, וכדי היכולת בידו ליתן, יתן לכם רחמים, זהו פשוטו. ומדרשו, מי שאמר לעולם די יאמר די לצרותי, שלא שקטתי מנעורי, צרת לבן, צרת עשו, צרת רחל, צרת דינה, צרת יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין. ויש לדקדק שהיה לו לומר 'יתן עליכם רחמים לפני האיש' או יאמר 'יתן רחמים להאיש', שהרי רצונו שירחם עליהם יוסף ולא שהם ירחמו על יוסף.

יש צדיקים שהשם יתברך עושה בשבילם ניסים בלי לנכות מזכויותיהם

כהקדמה לתירוץ הנפלא של רבי שלמה קלוגר ע"ה (חכמת התורה כת"י תקפ"ו, תקצ"א) המלמד אותנו לקח בעבודת ה' ובענין המידות טובות, נביא את הסיפור המובא בגמרא (שבת לג:): על רבי שמעון בר יוחאי, שכאשר יצא מהמערה אמר הואיל ואיתרחיש ניסא ניזול ואתקין מילתא, ומבאר רבינו הבן איש חי ע"ה (בן יהודע שם), על פי מה שאמרו חז"ל (שם לב.) אם עושין לו נס מנכין לו מזכויותיו, אך ישנם צדיקים שנעשה להם כמה וכמה ניסים ואין מנכין להם מזכויותיהם, וזאת שהקדוש ברוך הוא עושה להם ניסים ונפלאות בתורת צדקה ובשל כך אינו מנכה מהזכויות, כי הניסים לא ניתנו תמורת הזכויות, וזהו כוונת הפסוק (תהלים כד ה) 'ישא ברכה מאת ה', וצדקה מאלהי ישעו'.

העצה לעשות חסד חינוך עם הבריות ובכך זוכים לניסים בתורת צדקה

במה תלוי הדבר, הכיצד יזכה אדם לניסים

השמים, הרי שמעון איננו, ויוסף איננו, ועכשיו הם לוקחים גם את בנימין הצעיר, מה יעשה וכיצד יעורר רחמים על בניו.

לכן יעץ להם יעקב אבינו עצה טובה, הלוא הקדוש ברוך הוא מתנהג עמנו במידה כנגד מידה, כמאמרם ז"ל (שבת קנא:): כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, אנא התנהגו ברחמים לפני האיש, כלומר, עשו מעשים טובים גם אם לא תרוויחו מכך כלום, ותרחמו אחד על השני 'לפני האיש', כלומר קודם שתגיעו אל האיש, ומיד שתרחמו על אחרים ממילא ינהגו עמכם מן השמים מידה כנגד מידה, או אז תבוא בלב האיש רחמים גדולים, כי יסייעוכם מן השמים במתנת חנם להצילכם ולהטיבכם, עד כאן דבריו. ואולי אפשר לבאר כוונתו על בנימין, שירחמו עליו וישמרו עליו ובזכות זה יזכו לרחמים.

הקדוש, שכאשר עושה אדם טובה למישהו אחר ואין בידו הנאה מזה וכל חפצו בדבר הוא להיטיב לאחר, זוכה שמן השמים מתעוררת מידת הרחמים להשפיע עליו מתנת חנם בחסד וברחמים ישועה ושמירה מכל רע, ואם יש בידו זכויות יישארו הם בשלימותם מבלי שינכו לו מהם.

יעקב אבינו יעץ לבניו שיתנהגו בחסד חנם ביניהם ובכך יתעוררו עליהם רחמים מן השמים

בכך נשוב לדברי יעקב אבינו ע"ה 'ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש', שהמשמעות היא שלבני יעקב יהיה רחמים, וכי מה זה יסייע אם ליוסף לא יהיה רחמים עליהם. מבאר רבי שלמה קלוגר ע"ה כדברינו, שיעקב אבינו ע"ה ראה שזקוקים כאן לרחמים גדולים מן

התחזקות בשמירת מידת יוסף הצדיק

ומכוחו הגדול קבלו בני ישראל להישמר בקדושה בגלות מצרים, ולרוב קדושתו נבקע בפניו הים בשביל כלל ישראל, וזכה שיהיה ארונו מהלך בצד ארון הברית, וכך הוא לדורות עולם שההתחזקות בשמירת היסוד פותחת דרך לחיות בעבודת ה'.

בשמירת הברית מקדש את כל גופו

ושמירת היסוד היא הפתח לקדש את כל גוף האדם, וכן נרמז בזוהר (בא לו). ואי זהו פתח הגוף הוי אומר זו מילה, לרמז שבקדושת המילה זוכים להביא קדושה בכל הגוף, וקדושה זו היא הפתח לכל מדרגות הקדושה. ועיקר קדושה זו שייגמור בדעתו להימנע מכל תאוה זרה, ונרמז בדברי הזוהר במאמר פתח אליהו (תיקוני זוהר יז). ויסוד סיומא דגופא אות ברית קדש, היינו שקדושת היסוד היא על ידי שיסיים עם כל רצונות הגוף ובזה ימשיך על עצמו את קדושת הברית.

זאת עשו וחייו את האלקים אני ירא (מב יח). המפתח לחיי קדושה בעולם הזה היא כפי התחזקות האדם במידתו של יוסף הצדיק, ומידה זו היא מידת היסוד וממנה היסוד לכל מדרגות האדם בעבודת ה', וכפי מה שמקדש האדם עצמו בכל עניני קדושת היסוד כך נפתחים לו שערי רוחניות ועבודת ה', והוא זוכה לראות מראות אלוקים כמו שכתוב (תהלים סג ג) 'כן בקודש חזיתך'.

וכך אמר להם יוסף הצדיק לאחיו 'זאת עשו וחייו את האלקים אני ירא', על ידי שתעשו כמעשי להיזהר ולהישמר בכל עניני הקדושה, בכך תזכו לבוא לחיות בעבודת ה', כי יוסף הצדיק ביראתו האמיתית זכה לעמוד בניסיונות קשים ביותר, וגם כאשר יצא מביתו מלא הקדושה של יעקב אבינו, ונגזר עליו לרדת לבדו לגלות במצרים, גם שם שמר מכל משמר על קדושתו, ועמד לבדו בניסיון הקשה,

מותר להתפאר במידת יראת שמים

נח', שהיה צריך סעד לתומכו (רש"י בראשית ו ט), על כן אמר שראוי להצניע מעשיו, אמנם דוקא המעשים שהם בבחינת 'לכת עם אלקיך' דהיינו בסיוע מלמעלה, מה שאין כן ביראה שהיא פעולת האדם בלי סיוע מלמעלה אין צריך להצניע. וזהו נמי כוונת הגמרא (ברכות יז.) הוי ערום ביראה, שבכל המצוות ראוי להעלים ולהלביש שלא יראו בני אדם מעשיו, ואילו ביראה אין צורך להעלים ולהלביש, ואף מותר להתפאר ברבים במידת יראתו, והיינו לשון 'ערום', בלי לבוש.

יראת שמים סימן לאמונה בגדלות ה' ובשכר ועונש

אמנם עיקר הטעם שמותר להתפאר ביאר הפנים יפות שם, כי היראה אין בו התפארות, אלא המאמין בה' מי לא יירא, כדכתיב (שמות ט כ) 'הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו', ואם כן ירא את ה' אינו אלא מאמין בה' שבידו לשלם לאיש כמפעליו, והמפרסם יראתו אינו אלא מפרסם שהוא מאמין באמונה שלימה בבורא כל העולמים שזה ודאי מותר לפרסם. וביאר עוד בפרשת עקב (ד"ה הוא תהלתך), שהתפארות בענין היראה הוא גם כבוד השם יתברך, שראוי לירא אותו, הן מצד שכר ועונש והן מצד יראה שהוא רב ושליט, והאדם הסכל אשר טח עיניו מראות יסבב כל הדברים בדרך הטבע, על כן לא יפחד מן העונש, וכל שכן מהוד הדר גאונו. וזהו שאמר הכתוב (ירמיה ט כג) 'בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידוע אותי', שמכיר בשכלו שהשם יתברך הוא מסבב כל הסיבות ואין עוד מלבדו.

על יראת שמים מקבלים שכר שלם מן השמים ולא מחצית שכר כשאר מצוות

ועל דרך זה פירש כמין חומר את מאמרם ז"ל (אבות פ"א מ"ג) 'אל תהיו כעבדים המשמשים

ויאמר אלהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחי אַתְּ הָאֱלֹקִים אֲנִי יָרָא (מב יח). הפליא בעל הפנים יפות ע"ה למצוא בפסוק זה מקור למה שמצינו בדברי חז"ל שהתפארו בעצמם במידת יראת השמים שלהם, ואף שבכל המצוות כתיב (מיכה ו ח) 'והצנע לכת עם אלהיך', שראוי לכל אדם להסתיר מעשה מצותיו, וכן כתיב (משלי כז ב) 'הללך זר ולא פיך', מכל מקום בענין היראה מותר לפאר את עצמו, כמו שאמר יוסף הצדיק 'את האלהים אני ירא'. וכך פירש התרגום את דבריו בסוף פרשת ויחי (נ יט) 'כי התחת אלהים אני', ארי דחלא דה' אנא.

שונה מידת היראה שהיא פעולת האדם בלי סיוע מן השמים

והטעם ששונה מידה ומצוה זו מכל שאר המידות והמצוות, כי קיום שאר כל המצוות יתכן רק בסיוע מהשם יתברך, כמו שאמרו (שבת קד.) הבא ליטהר מסייעין אותו, מה שאין כן ביראה שהוא תלוי בכל איש ישראל לבד, כמו שדרשו חז"ל (ברכות לג: מגילה כה.) בפסוק (דברים י יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה', שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שיהא האדם עצמו מכין לבו לכך (רש"י מגילה כה. ד"ה חוץ), על כן אין להתפאר בשאר מצוות כי הוא רק מתפאר בכבוד קונו שסייע בידו לקיימן, וכמו שפירש בפסוק (תהלים סב ג) 'ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו', כי כל תשלום שכר של כל המצוות הוא מצד החסד של הקדוש ברוך הוא שמחשיבם כאילו הם מעשי האדם עצמו, ובאמת אינם אלא בסיוע מן השמים.

הצנעת מצוות ומעשים טובים שנעשו בסייעתא דשמיא

והוסיף עוד לפרש מה דכתיב 'והצנע לכת עם אלקיך', כענין שאמרו בנח 'את האלקים התהלך

מלבד זה גם היא תהלל ותפאר את עצמה, וזהו פירושו 'אשה יראת ה' היא תהלל את עצמה, וגם תהלל על ידי אחרים.

אין להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים

והלא כה חביב על הקדוש ברוך הוא יראת השמים שהאדם טורח ומתייגע להחדיר בעצמותיו, עד כדי כך שאמרו חז"ל (ברכות לג:): שאין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר (ישעיה לג ו) 'יראת ה' היא אוצרו'. וביאר הגר"א זלה"ה בדבריהם ביאור יקר ונפלא, שדרך המלכים שמסגלים באוצרם משכיות חמדה הבאים מעבר לים שאינם מצויים וקשה להשיגם, אבל אצל הקדוש ברוך הוא אשר מלוא כל הארץ כבודו אינו שייך אצלו להביא ממרחק ולאצור, רק יראת שמים שגילו לנו חז"ל שהיא בידי האדם ולא בידי שמים, זה כן שייך לסגל ולשמור מזה אוצר בבית המשכיות.

ובזה ביאר מה שכתוב (שמות יט ה) 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ', רוצה לומר, כיון ששייך להקדוש ברוך הוא כל הארץ ומלואה, אם כן לא שייך אצלו סגולת מלכים, רק 'אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי', וזה יתכן רק על ידי יראת שמים, אז 'והייתם לי סגולה' מכל הארץ.

כל ימי חייו יש לעמול להשיג עוד ועוד יראת שמים

אכן, לקנות ולהחדיר יראת שמים בעצמות ולהיות ירא שמים באמת לאמיתו הוא עבודה תמידית, ולא עבודה קלה אלא מעבודות היותר קשות שבעבודת הקודש, שכל ימי חייו צריך האדם להתייגע עוד ועוד ולהתגבר על נסיונות שונות שעומדים לפניו, ובכך יעלה מעלה מעלה במדרגות היראה.

את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הווי כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס, ויהי מורא שמים עליכם', כלומר, שבכל הדברים שהאדם עושה אין לו בהם אלא תשלום מחצית השכר כיון שיצאו לפועל רק בעזרת השם יתברך, וזהו 'פרס', מלשון פרוסה ומחצה, מה שאין כן בזה שיהא מורא שמים עליכם, הוא דבר שלם שנעשה מכח האדם בעצמו ואין בו סיוע מלמעלה, ועל זה יקבל שכרו משלם מן השמים, שלא על מנת לקבל רק פרוסה ומחצה. ואולי אפשר להוסיף על דבריו שזהו הפירוש בפסוק (תהלים לד י) 'ראו את ה' קדושו, כי אין מחסור ליראיו', שביראת שמים אין חסרון בשכר שמקבלים, כי מקבלים שכר מושלם כנ"ל.

דוד המלך ע"ה אמר 'יראת ה' אלמדכם' ברבים על דרך זה נראה לבאר מה שאמר דוד המלך ע"ה בתהלים (לד יב) 'לכו בנים שמעו לי, יראת ה' אלמדכם', שעל אף שהיה דוד המלך ע"ה עניו גדול, וכמו שאמרו עליו בגמרא (מגילה יא.). 'ודוד הוא הקטן' (שמואל א' יז יד), שהיה בקטנותו מתחילתו עד סופו, וכשם שבקטנותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו בתורה כך במלכותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו בחכמה, אפילו הכי הוא אמר שהוא מוכן לפרסם ברבים ולהראות לציבור המדרגות שלו בעניני יראת שמים, כי מותר להתפאר בענין היראה, וזהו 'יראת ה' אלמדכם'.

'אשה יראת ה' היא תתהלל' לא רק על ידי אחרים אלא גם על עצמה

ובזה אפשר ליישב דקדוק המפרשים בפרק אשת חיל בפסוק (משלי לא ל) 'שקר החן והבל היופי, אשה יראת ה' היא תתהלל', שלכאורה תיבת 'היא' מיותרת. אך לפי האמור יבוא על נכון כפתור ופרח, שכן בענין יראת שמים מלבד מה שיהללו אותה אחרים כמו שכתוב שם (פסוק כח) 'קמו בניה ויאשרוה, בעלה ויהללה',

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לגשת ללא אישור
 מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
 עיצוב ועימוד: שוקי קנר